Sak 50/13

Notat til SU

1. Endringer i lærestoffet for Jus 122

Foran årets kurs, ønsker vi kursansvarlige å foreta noen mindre endringer hva gjelder lærestoffet i kurset. Endringene består i å ta bort noen emner som ikke blir behandlet i dybden i Nygaards bok, men som samtidig presenterer studentene for en mengde dommer og kasuistikk. Vi tror at presentasjonen av dette stoffet under lesingen lett blir en kilde til distraksjon, samtidig som det gir begrenset læringsutbytte.

Eksempel på slike grenseganger og emnet er: grensen mellom en og to arbeidsgivere, grensen mellom arbeidstaker og oppdragstaker, grensen mot organansvar. Disse emnene har ikke vært gjenstand for særskilt behandling under forelesningene de senere år. Når kurset bare strekker seg over 8 uker, må noen av de alminnelige reglene skjæres bort. Etter vårt skjønn er det forsvarlig å ta bort de bitene som er nevnt ovenfor.

Med disse grepene tas det bort 10 sider sammenlignet med fjorårets pensum. Alle sidene er hentet fra kapittelet om arbeidsgiveransvar.

Samtidig er det behov for å øke sidetallet på noen få andre punkter for å bringe det i samsvar med den eksisterende profilen hvor de kursansvarlige har ambisjoner om å presentere ulike forsikringsordninger i det helhetlige bildet, slik at studentene får en realistisk presentasjon av den faktiske virkelighet. Videre er det et ønske om å integrere den EU-rettslige dimensjonen, noe som best gjøres gjennom å ta med praksis fra bilansvarslovens område. Av denne grunn blir det naturlig å ta med noen sider fra læreboken om bilansvarslovens § 7. I tillegg er det nødvendig å integrere passiv identifikasjon i den materielle sammenhengen, fordi både dommer og oppgaver er lettere å forstå dersom man har kjennskap til emnet. Videre vil en inkludering av emnet stå best i samsvar med det forhold at emnet skadelidtes medvirkning ligger innenfor det området hvor det kreves "grundig kjennskap". Emnet er knapt og godt beskrevet i Nygaards bok, har vært inne i lærestoffet før, og bør i det hele ikke representere noe problem for læringen – snarere berike helheten.

Endringene på disse punktene utgjør til sammen 16 sider.

Etter dette foreslås det altså en netto økning av antall sider med 6 sider.

Vi viser for øvrig til beskrivelsen av lærestoffet i eget dokument. Vi gjør oppmerksom på at vi her har tatt inn Magne Strandbergs artikkel av 2012 om arbeidsgiveransvar som tilleggslitteratur. Det er en kvalitativt god artikkel som er egnet til å oppdatere en del av Nygaards fremstilling.

2. Endringer i kursbeskrivelse og beskrivelse av læringsutbytte

Vi har foretatt noen mindre justeringer i beskrivelsen av kurset, se dokumentet om kursinnhold og læringsutbytte.

Vi har i samme dokument endret beskrivelsen av læringsutbytte i samsvar med det som følger av kvalifikasjonsrammeverket med tilhørende dokumenter og prodekanens mail i forkant av studieårsmøtet den 18. juni.
En særskilt endring er at de kursansvarlige vil flytte emnet lempning av erstatningsansvaret fra området for "anvendbar kjennskap" til området for "dyp forståelse og grundig kjennskap". Realiteten i dette er omskrevet i samsvar med den tilnærming som tilfredsstiller kvalifikasjonsrammeverket, jf. eget dokument. Endringen gjøres for bedre å speile den praktiske virkningen og betydningen av lempningsregelen i erstatningsrettens system. Av disse grunner bør emnet behandles på lik linje med for eksempel regler om skadelidtes medvirkning.

3. Endring i prøvingsformer

Prøvene på Jus 122 har tradisjonelt bestått av praktikum- og teorioppgaver. I erkjennelse av at prøvningsformene er egnet til å påvirke studieatferden, ønsker vi å legge inn et nytt element i prøvningen, nemlig flersvarsoppgaver. Disse kan skrives slik at man lett tester forståelse. De gir stor objektivitet og rettssikkerhet under karaktervurderingen, og de tar liten tid på selve prøven. Vi antar at det vil ta en kort del av prøvetiden å svare på tre godt utformede spørsmål av den typen som er formulert under.

Eksempel:
Hvilken betydning har det under culpavurderingen at skadevolder er forsikret?

a) Det medfører en strengere aktsomhetsvurdering enn normalt
b) Det medfører en mildere aktsomhetsvurdering enn normalt
c) Det har ingen betydning

Det riktige svaret er c). Etter vårt skjønn følger svaret av forståelse for faget, mens det å svare a eller b vil vise at kandidaten kanskje ikke har den aller beste forståelse.

Vi tenker oss at slike oppgaver kan skape en større interesse for helheten i stoffet fremfor pugging av momenter og forberedte «programmer» for å skrive drøftelser. Spørsmålene er også egnet til å sikre at alle deler av lærestoffet reelt blir en del av eksamensstoffet.

Prøvesvarene vil inngå i en helhetsvurdering, og vil ha størst betydning i tilfeller hvor kandidaten er i grenselandet mellom to karakterer i sin samlede besvarelse av praktikum- og teorioppgaven. Det er ikke meningen å utvide mengden arbeid som studentene skal prestere på eksamen, og det nye tillegget vil derfor bli hensyntatt når man utformer størrelsen på praktikum- og teorioppgaven.

Bergen, juni 2013

Anne Marie Frøseth Bjarte Askeland

Emnebeskrivelse Jus 122 Høst 2013

Krav til studierett

MAJUR

Mål og innhald

Kurset tar sikte på å gi studentene en grunnleggende og god forståelse for de sentrale vilkårene for erstatning utenfor kontraktsforhold.

Erstatningsreglene tar sitt utgangspunkt i at skaden blir hvor den rammer, med mindre det finnes et rettslig grunnlag – *et ansvarsgrunnlag* -- for at andre skal erstatte skaden. Slike ansvarsgrunnlag gir retningslinjer for å avgjøre spørsmålet om når den påståtte skadevolderen skal bære tapet som følger av skaden istedenfor den skadelidte.. Kurset behandler også de to øvrige grunnvilkårene for erstatning; årsakssammenheng og erstatningsrettslig relevant skade.

Grunnvilkåret om årsakssammenheng innebærer et krav om at det må foreligge en faktisk årsakssammenheng mellom det ansvarsbetingende forhold og skaden. Det stilles visse krav til denne sammenhengen: Den påståtte skadevolderen blir bare ansvarlig hvis den konkrete årsaksfaktoren er så vidt vesentlig i årsaksbildet at det er rimelig å knytte ansvar til den. Videre kreves det tilstrekkelig nærhet i årsakssammenhengen, med andre ord at en skadefølge ikke må anses for å være fjern og avledet.

Det tredje grunnvilkåret er at skaden knytter seg til en interesse på skadelidtes hånd som er erstatningsrettslig vernet. Slikt vern foreligger som hovedregel bare hvor skaden har ført til et økonomisk tap, men loven hjemler erstatning også for ikke-økonomisk tap. Erstatningsrettslig relevant skade deles gjerne inn i ulike skadetyper; personskade, tingsskade eller annen formuesskade.

Kurset omhandler også regler om utmåling av erstatningsbeløpet. Hovedregelen er at skadelidte skal ha full erstatning. Dette innebærer at skadelidte økonomisk skal stilles som om skaden ikke hadde inntruffet.

Hvis skadelidte har medvirket til skaden ved egen skyld, kan erstatningsbeløpet avkortes med hjemmel i skadeserstatningsloven av 1969 § 5-1. Erstatningsbeløpet kan uavhengig av skadelidtes medvirkning reduseres dersom ansvaret er urimelig tyngende for skadevolderen jf. skadeserstatningsloven § 5-2.

Reglene om erstatning utenfor kontrakt er bare delvis lovfestet. Mange viktige regler er ulovfestede og basert på de retningslinjer som kan utledes fra Høyesteretts praksis. Et mål med kurset er derfor at studentene skal kjenne til og analysere sentrale høyesterettsdommer på erstatningsrettens område. Kurset omhandler hovedsakelig konkrete erstatningsspørsmål som oppstår ved personskader. Kurset gir derfor også en innføring i praktisk viktige regler om kompensasjon for personskade i enkelte særlover. I kurset skal særlig trafikkskadene og yrkesskadene berøres, gjennom en behandling av enkelte regler i bilansvarsloven av 1961 og yrkesskadeforsikringsloven av 1989.

Erstatningsretten påvirkes av internasjonale regler, særlig EU-rettens rettsakter. Kurset vil derfor ta sikte på lære studentene om slike regler og om hvordan disse metodisk kan behandles.

Læringsutbyte/resultat

Etter at kurset er gjennomført forventes studenten å ha følgende læringsutbytte når det gjelder kunnskap:

Studenten skal

- ha kunnskaper om grunnleggende regler og sammenhenger i erstatningsretten

- kunne gjøre rede for viktige erstatningsrettslige begreper

- ha dyp forståelse og gode kunnskaper innenfor emnene erstatningsrettslig relevant skade, ansvarsgrunnlag, årsakssammenheng, skadelidtes forhold (herunder skadelidtes medvirkning) og lempning.

- ha praktisk anvendbar forståelse for og kunnskaper om øvrige emner innenfor lærestoffet; utmåling, solidaransvar og regress, forholdet mellom erstatning og trygde- og forsikringsdekning; særskilt yrkesskadeforsikring og motorvognforsikring, samt den europeiske rettens innvirkning på norsk erstatningsrett.

Etter at kurset er gjennomført, forventes studenten å ha følgende læringsutbytte når det gjelder ferdigheter:

Studenten

- kan finne frem til, identifisere, systematisere og formulere erstatningsrettslige argumenter så vel muntlig som skriftlig.

- kan resonnere seg frem til et faglig forsvarlig standpunkt gjennom avklaring av spenninger mellom ulike typer gyldige erstatningsrettslige argumenter.

- kan foreta en selvstendig analyse av erstatningsrettslige problemstillinger på en grundig, helhetlig, kritisk og balansert måte.

- kan anvende anerkjent juridisk metode til å analysere praktisk aktuelle erstatningsrettslige problemstillinger, herunder drøfte, argumentere og selvstendig ta standpunkt til problemløsningen.

- behersker en juridisk metode som omfatter bruk av lovfestede og ulovfestede erstatningsrettslige rettskilder, samt EU-rettskilder og europeisk «soft law». - kan arbeide i gruppe med andre som en deltaker som bidrar aktivt til en akademisk diskusjon av praktiske erstatningsrettslige problemstillinger med teoretiske implikasjoner, herunder kommentere og evaluere andre studenters juridiske analyser og selv motta og gjøre bruk av slike kommentarer.

- kan drøfte erstatningsrettslige spørsmål i et rettspolitisk perspektiv, samt relatere norsk erstatningsrett til erstatningsretten på europeisk nivå.

Etter at kurset er gjennomført, forventes studenten å ha følgende læringsutbytte når det gjelder generelle ferdigheter:

Studenten

- kan drøfte juridiske spørsmål som i høy grad må avgjøres på bakgrunn av rettspraksis og ulovfestede regler, og ha en metodisk forståelse for særlige argumentasjonsmåter som disse rettskildene forutsetter.
- kan drøfte og argumentere på en måte som fremhever og tar stilling til internasjonale rettskilders betydning for rettsområdet.
- har en oversikt over og forståelse for varianter av rettslig samspill mellom generelle lovfestede og ulovfestede regler, spesialregler og internasjonale rettskilder.
- har oversikt og forståelse for ulike offentligrettslige og privatrettslige kompensasjonssystemers rettslige sammenheng og gjensidige påvirkning.

Undervisning og omfang

Kurset strekker seg over åtte uker. Kurset inneholder seks obligatoriske arbeidsoppgaver, en obligatorisk kursoppgave og en avsluttende skoleeksamen.

Forelesninger: Det avholdes 24 forelesningstimer konsentrert om å gi oversikt over faget, vanskelige spørsmål og oppdatering. Disse består av en konsentrasjon av 14 forelesningstimene innledningsvis kommer senere seks av forelesningstimene dels som "etterlesninger" som kobles til konkrete problemer studentene har møtt på under arbeidet med oppgavene. Kort tid før eksamen avholdes så en to timers eksamensforberedende forelesning.

JUS122 / Skadebot

Innføringslitteratur (etter behov):

Peter Lødrup/Jon Asland: Oversikt over erstatningsretten 7. utgave, Oslo 2011.

Kjernelitteratur:

- Nils Nygaard: Skade og ansvar 6. utgave 2007 kap. 1, kap. 2, kap. 3. I, II, III 1-4 (s. 59-114), kap. 3. IV 1 og 3 (s. 124-126,129-132), kap. 3. V. 4 (s. 146-148), kap. 3 VI (s. 156-164) kap. 3. VII 1 (s. 164-167), kap.4 I, II s. 220-224, s. 231-244, 247-253. III, IV., 1-6 (s. 283-295), kap. 4. V 3-6 (s. 303-321), kap. 5, kap. 6. I 1-6 (s. 385-398), kap. 6. II, III 1-4 (s. 411-420).

- Peter Lødrup: Lærebok i erstatningsrett, 6. utgave Oslo 2009 kap. 5 IV, kap. 8 X.
- Are Stenvik: Erstatningsrettens internasjonalisering, Tidsskrift for Erstatningsrett 2005 **s. 33-61**.
- Bjarte Askeland: "Principles of European tort law» og norsk erstatningsrett, i Rett og toleranse, Festskrift til Helge Johan Thue (Oslo 2007) s. 24-37.
- Study group on a European Civil Code: Principles of European Law, Volume 7: Non-Contractual Liability Arising out of Damage Caused to Another (PEL. Liab. Dam), Prepared by Christian von Bar, Oxford 2009, ISBN: 978-0-19-992941-3; **s. 3-16.**

- European Group of Tort Law: Principles of European Tort Law, Text and Commentary Wien 2005 ISBN: 3-211-23084-x, h., 978-3-211-23084-8,h **s. 2-10**

(Det vil bli laget et kompendium med tekstene i kjernelitteraturen som kommer i tillegg til Nygaards bok.)

Tilleggslitteratur:

- Peter Lødrup: Lærebok i erstatningsrett, 6. utgave 2009.
- Magne Strandberg: Arbeidsgivers ansvar for skader hans arbeidstaker volder ved forsett, Jussens venner 2012 s. 33-68